

การดูแลทารกที่มีปากแหว่ง และหรือเพดานโหว่ (Cleft lip/Cleft palate)

ผศ.พญ.ชมพูนุท บุญโสภิต

สำหรับผู้ปกครองที่มีบุตรเป็นปากแหว่งเพดานโหว่ ควรพาลูกมาปรึกษากุมารแพทย์หรือศัลยแพทย์ เพื่อรับการรักษา ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. กุมารแพทย์หรือศัลยแพทย์ตกแต่ง จะทำการประเมินลักษณะความผิดปกติของปากและเพดาน ตรวจหาความผิดปกติร่วม ให้คำแนะนำเรื่องการให้นมและติดตามการเจริญเติบโต
2. ส่งปรึกษาทันตแพทย์ เพื่อดูแลร่วมกันในเรื่องของแนวทางการวางแผนผ่าตัดแก้ไข
3. ทีมสหสาขาวิชาชีพ ประกอบด้วย กุมารแพทย์ ศัลยแพทย์ตกแต่ง โสต ศอ นาสิกแพทย์ ทันตแพทย์ และพยาบาล โดยจะมีการนัดติดตามผู้ป่วยและวางแผนร่วมกัน เพื่อให้การรักษาและดูแลทารกในกลุ่มนี้เป็นไปอย่างสมบูรณ์มากที่สุด

ปัญหาในการให้นมในทารกปากแหว่ง/เพดานโหว่

เป็นสิ่งที่สำคัญในทารกกลุ่มนี้ โดยเฉพาะทารกที่มีเพดานโหว่ เนื่องจากแรงดูดน้อยกว่าปกติ จึงต้องใช้เวลานานในการดูดนม และมักเหนื่อยก่อนที่จะอิ่ม ทำให้พบว่า ทารกมักตื่นบ่อยกว่าปกติเนื่องจากหิวเร็ว, น้ำหนักไม่ขึ้น, มีการไหลย้อนของนมและอาหารขึ้นไปในจมูก, มีการไอและสำลักบ่อยขณะกลืนนมหรืออาหาร

หลักการดูแลเพื่อให้ทารกดูดนมได้ปกติ

1. ชนิดของนมไม่แตกต่างจากนมของเด็กปกติ โดยเฉพาะนมแม่มีความจำเป็นต่อเด็กมาก ในระยะแรก การใช้เครื่องปั๊มนมจะช่วยให้เด็กได้รับสารอาหารและภูมิคุ้มกันเหมือนทารกปกติ
2. ตำแหน่งในการให้นม ควรให้ศีรษะของเด็กสูงประมาณ 45 องศา เพื่อที่จะช่วยลดการไหลย้อนของน้ำนมมาที่จมูก
3. เด็กต้องการอุ้มเร็วหลังการให้นมมากกว่าเด็กปกติ เนื่องจากเด็กที่มีปากแหว่ง เพดานโหว่จะกลืนลำบากท้องมากกว่าปกติ
4. ลดแรงดูดของเด็ก โดยการตัดรูที่จุกนมให้ใหญ่ขึ้นเป็นรูปกากบาท หรือใช้ขวดนมพิเศษ เพื่อให้สามารถช่วยปั๊มนมออกจากขวดโดยที่เด็กไม่จำเป็นต้องใช้แรงดูดมาก

เทคนิคการช่วยทารกที่มีเฉพาะปากแหว่ง

ทารกที่มีปากแหว่งถึงช่องจมูก อาจอมหัวนมและลานนมได้ไม่กระชับ

- ควรใช้ท่าอุ้มลูกฟุตบอล
- สอดหัวนมเข้าปากทางด้านที่มีรอยแหว่งให้เพดานกดหัวนมและลานนม
- ถ้าปากแหว่งทั้ง 2 ข้าง ควรอุ้มทารกให้อยู่ในท่านั่ง

เทคนิคการช่วยทารกที่มีทั้งปากแหว่งและเพดานโหว่

- ใช้ท่าอุ้มลูกฟุตบอล ศีรษะอยู่สูงกว่าลำตัวมากกว่า 45 องศา หรืออยู่ในท่านั่ง
- คางอยู่สูงกว่าลานนมด้านล่างเล็กน้อย เพื่อป้องกันนมไหลย้อนจากปากขึ้นไปที่จมูก
- ประคองเต้านมรูปตัวซี (C-hold) และช่วยบีบนมขณะทารกดูดนม
- ใช้มือที่ประคองเต้านมทางออกคล้ายการรำ (Dancer hand technique) เมื่อปากอมไม่กระชับ

เทคนิคการช่วยให้ทารกดูดนมจากเต้าอย่างเต็มที่

1. การบีบนมให้ไหลก่อนเริ่มดูดนม

2. การจับเนื้อเยื่อเต้านมคล้ายจับहु้ยว้า

3. จับเต้านมก่อนส่งหัวนมเข้าปากคล้ายจับแซนวิช

4. กดเนื้อเต้านมปิดรอยปากแหว่ง

การให้น้ำนมแม่ด้วยการป้อนแก้ว

การป้อนนมด้วยแก้ว เป็นวิธีการฝึกให้ทารกดูดนมจากแก้วตามความต้องการของตนเอง

- ทารกใช้ริมฝีปากและลิ้นเช่นเดียวกับการดูดนมจากเต้า
- ยกแก้วเอียงประมาณ 30-45 องศา ให้นมไหลไปอยู่ที่ขอบแก้ว และใช้ขอบแก้วแตะด้านในริมฝีปากล่างของทารก จนทารกอ้าปากกว้างก่อนดูดลิ้นรับนม

การใช้อุปกรณ์ Lactation aid

คือ การให้นมแม่ที่บีบไว้ทางสายที่ติดบริเวณลานนมและหัวนม

- บรรจุนมแม่ในกระบอกฉีดยาขนาด 10-20 ซีซี และต่อเข้ากับสายให้นม
- เริ่มใช้แรงดันเล็กน้อยดันนมเข้าปากทารกเพื่อกระตุ้นการดูดนม
- ปล่อนมไหลตามแรงดูดเมื่อทารกสามารถดูดได้เอง

สำหรับผู้ปกครองทารกที่มีภาวะปากแหว่งและหรือเพดานโหว่ หรือบุคลากรการแพทย์ที่ให้การดูแลรักษาทารกกลุ่มนี้ สามารถนำความรู้และแนวทางการดูแลจากบทความนี้ไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ ต่อทารกอย่างเป็นองค์รวม